

Правильність – учень правильно знаходить результат числового виразу, тобто правильно вибирає і виконує основні і допоміжні операції, які становлять обчислювальний прийом. **Усвідомленість** – учень усвідомлює, на основі яких знань визначено операції і встановлено порядок їх виконання, аргументує свої дії. **Раціональність** – учень визначає для знаходження значення числового виразу найбільш раціональний спосіб, аргументуючи при цьому свої дії. **Узагальнення** – учень може застосувати обчислювальний прийом у різних випадках. **Автоматизм** – учень виконує і виділяє операції швидко і в згорнутому вигляді, але завжди може повернутися до пояснення вибору операцій. **Міцність** – сформовані обчислювальні уміння зберігаються в пам'яті учнів протягом тривалого часу [4, с. 107].

Формування обчислювальних навичок, на нашу думку, має бути системним, безперервним і включати :

- використання методичної системи базового підручника, незалежно від порядку вивчення тем;
- виходячи з вікових особливостей перебігу пізнавальних процесів молодших школярів, використання достатньої кількості унаочнення. Це можуть бути: пучки паличок (десятки, сотні) та окремі палички – одиниці, стрижні намистинок (десятки) та окремі намистинки – одиниці; плакати зі змістом прийомів обчислень – пам'ятки, таблиці з розрізними кишеньками – схеми способів обчислення, картки з друкованою основою[5, с. 49];
- систему доцільних вправ на закріплення опрацьованих прийомів обчислень залежно від етапів уроку;
- використання сучасних технологій навчання, наприклад, освітніх онлайн-платформ Learning.ua, Miksike для розвитку усних обчислень.

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти.: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/
2. Математика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи.: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczya.pdf>
4. Непомняща// Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2014. – № 10 ч. 1. – С. 102-109. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/YJRN/ppsv_2014_10%281%29_17
5. Скворцова С. О. Обчислювальні навички як складова предметно- математичної компетентності молодшого школяра / С. О. Скворцова // Початкова школа. – 2011. – № 8. – С. 48-51.

ПОЄДНАННЯ ФОРМУВАЛЬНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ В КОНТРОЛЮВАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Онопрієнко О. В.

Інститут педагогіки НАПН України, Україна

Нині у вітчизняній школі відбуваються зміни усїєї сукупності взаємовідносин між учасниками навчально-виховного процесу, що суттєво впливає на створення нових умов освіти, зокрема на модернізацію змісту, методик і засобів контролю й оцінювання результатів навчання. Нововведення у нормативному забезпеченні початкової школи налаштовують на необхідність відмовитися від авторитарності, натомість звернутися до педагогіки співробітництва, в якій учень буде не просто діяльним учасником, а візьме на себе частину відповідальності за своє навчання. Таким чином, навчальна діяльність, зокрема її складник – контрольно-оцінювальна діяльність, – стає полісуб'єктною, оскільки до неї долучаються й учителі, й учні.

Контроль і оцінювання в умовах реалізації компетентнісного підходу спрямовуються на визначення реального стану навчальних досягнень, які мають комплексне вираження, отже, являють собою множинність об'єктів оцінювання. Практика початкового навчання, зорієнтована на досягнення компетентнісних результатів, засвідчує, що традиційна система контролю й оцінювання навчальних досягнень все менше відповідає ідеям особистісно зорієнтованої і діяльній педагогіки. Аналіз досвіду модернізації національних систем освіти в країнах Європейського Союзу показав, що ідеям компетентнісної освіти найбільше відповідає формувальний підхід до контролю результатів навчання учнів. Метою доповіді є представлення ідеї поєднання в контролювальній діяльності вчителя різних підходів до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.

Головним задумом формуального підходу є оцінювання для навчання, у яке залучений учень. Учитель знаходиться не над дитиною у цьому процесі, а поруч – допомагає систематично відстежувати прогрес чи регрес в опануванні навчальним змістом, підійматися на вищу сходинку досягнень. За формуального підходу здобувається інформація про реальний стан навчальних

досягнень школяра, що дозволить вчасно відреагувати на проблеми в навчанні, прийняти педагогічні рішення для його покращення.

З огляду на вітчизняний досвід контрольно-оцінювальної діяльності учасників навчально-виховного процесу формувальне оцінювання найбільш прийнятне для здійснення поточного контролю навчальних досягнень. Його упровадження дозволяє учням у ході реалізації ознайомлюватися з вимогами до оцінювання їхньої діяльності, спільно з учителем виробляти критерії для самоперевірки і взаємоперевірки виконання навчальних завдань, що вважаємо цінним для розвитку рефлексивних якостей особистості.

Результатом формувального оцінювання є інтерактивна оцінка успішності учня. Вона відображає розуміння дитиною навчального матеріалу й дозволяє визначити, як їй продовжувати навчання і як допомогти їй у цьому (із Рапорту Організації економічного співробітництва і розвитку). Таким чином, формувальне оцінювання підтримує процес навчання, допомагає учням усвідомлено й ефективно вчитися, зважаючи на індивідуальні потреби розвитку.

Для природного уведення означеного підходу в практику початкового навчання вважаємо доцільним поєднувати його з традиційними способами і формами організації контролювальної діяльності вчителя. Так, навчальні досягнення учнів у першому і другому класах можуть підлягати формувальному оцінюванню, у третьому і четвертому – формувальному та підсумковому. За формувального оцінювання можна буде відстежити особистісний розвиток дитини та хід опанування нею навчального досвіду як основи компетентності. Це дозволить вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку учня; діагностувати його досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; мотивувати учня до прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, відсутність побоювання помилитися, переконання у власних можливостях і здібностях. За підсумкового оцінювання розвиток дитини буде зіставлятися з визначеними стандартом і навчальними програмами цільовими результатами навчання на певному ступеню освіти.

Таким чином, в умовах упровадження компетентнісної освіти формувальне оцінювання може бути реальним механізмом, який збагатить її зміст низкою важливих для навчання і життя учнів загальнонавчальних умінь, а саме: організаційних, пізнавальних, рефлексивних, зокрема умінь самоаналізу, самоконтролю, самооцінювання, самокорекції. Це пояснюється орієнтацією такого оцінювання на розвиток особистості учня, на формування його персональних якостей щонайбільше доступного рівня. Поєднання в контролювальній діяльності формувального й підсумкового оцінювання дозволить укласти об'єктивну картину стану навчальних досягнень молодших школярів.

Література

1. Гринченко И.С. Современные средства оценивания результатов обучения. Учебно-методическое пособие / И.С. Гринченко. – М.: УЦ Перспектива, 2008. – 132 с.
2. Онопрієнко О.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення / О.В. Онопрієнко // УПЖ. – 2015. – № 1. – С. 36–42.
3. Онопрієнко О.В. Дидактико-методичні підходи до реалізації контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів // Педагогічна освіта: теорія і практика : Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. – Вип. 21 (2-2016). – Ч. 1. – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 150–157.
4. Пинская М.А. Новые формы оценивания. Начальная школа / М.А. Пинская, И.М. Улановская. – М.: Просвещение, 2013. – 80 с.

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ЧИСЛО» У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Романишин Р. Я.

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Україна

Формування математичних понять є одним з важливих завдань освітньої галузі «Математика». Ця проблема розглянута у дослідженнях таких вчених-методистів як М. Богданович, М. Бантова, Л.Коваль, Л. Кочина, Н. Листопад, М. Моро, А. Пишкало, С. Скворцова, Л. Стойлова, А. Столяр та інші.

За визначенням Л. Стойлової та А. Пишкало, математичні поняття – це результат виокремлення у предметів та об'єктів їх кількісних, порядкових, просторових властивостей та відношень і їх абстрагування від усіх інших властивостей [5].

Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти курс математики будується за змістовими лініями. Однією з них є «Числа. Дії з числами», яка є найбільшою за обсягом. У процесі